

Time je bila završena ofenziva, koja je započela probojem kod Kobarida.

Naravno, i Hrvati su u velikom broju sudjelovali u ovim akcijama, i to: dalmatinske 22. pješačka pukovnija, 23. i 37. streljačka pukovnija (prijašnje domobranske – »Landwehr«), IV. bojna/53. pješačke pukovnije (Zagreb), 31. lovačka bojna (Zagreb), 3., 4., i 8. BH lovačka bojna, 1. BH pukovnija (Sarajevo), 2. BH pukovnija (Banja Luka), 4. BH pukovnija (Mostar), ali i razne druge specijalizirane vojne snage poput artiljerijskih, inženjerijskih, konjaničkih i logističkih postrojbi.

U sastavu 1. pješačke divizije/Grupe »Scotti« bile su IV/53. pješačke pukovnije, 3. BH lovačka bojna, IV/4. BH mostarske pukovnije, dvije bojne dalmatinske 37. streljačke pukovnije i zagrebačka 31. lovačka bojna. Njihov pravac napada pratit ćemo detaljnije. Prvoga dana bitke – 24. listopada – ove snage vodile su krvave borbe kod Volčanskih ruta. Iako su akcije bile uspješno provedene, izgubili su oko 1 400 ljudi. Tom će prilikom Zagrepčani i 3. BH lovačka bojna po kiši i magli očistiti od protivničkih strojničkih položaja hrbat Čempona i zarobiti oko 2 900 talijanskih vojnika. Dalmatinska 37. streljačka pukovnija pod zapovjedništvom pukovnika Kaisera jurišala je na Hrad vrh, gdje su u noćnom plinskom napadu alpini iz brigade »Vicenza« pretrpjeli velike gubitke. Odmah potom, ne čekajući pojačanja, napali su i drugu obrambenu liniju, ali su prethodnice oko 15:30 h naišle na otpor kod utvrđene linije između Avškog i Bizjaka. Napad se produžio duboko u noć da bi oko 22:00 sata 3. bojna bosanskih lovaca i IV. bojna/53. zagrebačke pukovnije uspijele probiti talijansku obranu. Austrijske snage na ovome pravcu napada zarobile su oko 4 600 ljudi, 77 topova, 32 strojnice i ogromnu količinu ratnog materijala.

U daljnjem nastavku borbi 3. BH lovačka bojna opet se iskazala dan nakon zauzimanja Udina kada je u strahovito okrutnim uličnim borbama u gradiću Morteglianu spriječila prodor cijele talijanske divizije, a nakon pristizanja pojačanja krenula u protunapad i zarobila najveći dio protivničkih snaga. Tijekom 28. listopada iskazala se II. bojna/1. BH pukovnije (Sarajevo)/50. divizije u napadu kod Meje (tal. Mt. Mia, tt. 1188), zapadno od Kobarida, kojoj je u progonu talijanske 53. divizije pomogla 63. šleska pukovnija iz njemačke 12. divizije. Bošnjaci su napali bok talijanskih snaga koje su se u dolini rječice Nadiže (tal. Natisone) odupirale napadu 63. pukovnije. Ovakav dvostrani napad Talijani nisu mogli izdržati i morali su odstupiti.

Gorica je oslobođena 28. listopada i među prvima su u nju ušli Dalma-

tinci iz 23. streljačke pukovnije. Na čelu kolone išla je karlovačka 96. pukovnija kojoj je pripala čast da razvije carsku i kraljevsku zastavu na goričkoj staroj tvrđavi u nazočnosti cara Karla IV. i carice Zite i generala Borojevića. Ovo je bilo svojevrsno priznanje hrvatskim postrojbama za krvave borbe i iskazana junaštva u proteklm bitkama.

Konačno je zavladao mir na krvavoj Soči. Mjesta užasa i patnji hrvatskih vojnika kao što su Sveti Mihael, Fajti hrib, Kostanjevica, Kalvarija na Podgori, Oslavija, Sabotin, Sveta gora, Vodice, Kuk, Sveti Gabrijel, krvava kota 383 i brojna druga mjesta

konačno su postala mirna, ali još prepuna uništene vojne tehnike i raspadajućih ljudskih i životinjskih lešina. Carica Zita često je isticala da su najstrašniji prizori u njezinu životu upravo slike s Krasa nakon XII. sočanske bitke kada je vidjela rovove prepune raspadnutih vojničkih lešina po kojima su vrvjeli štakori. Mjesecima nakon silovitih sukoba u XI. i XII. sočanskoj bitci sakupljeni su najčešće neidentificirani posmrtni ostaci boraca obiju strana, tako da su groblja nastavila rasti iako je zavladao zatišje.

U ovoj bitci Talijani su imali stravične gubitke: 10 000 poginulih, 30 000

Crkvica Sv. Duha na Javorci, popis dijela poginulih pripadnika IV/53. zagrebačke pukovnije (iz zbirke dokumentacije "Udruga 1914-1918." Iz Zagreba).

ranjenih i 293 000 zarobljenih, a oko 350 000 dezertera pobjeglo je u pozadinu. Prema talijanskim službenim podacima ukupni gubici iznosili su oko 700 000 ljudi, da bi se taj broj u idućih deset dana povećao na 800 000 zbog pojave raznih bolesti prouzročenih iscrpljenošću i hladnoćom. Ukupni gubici austro-njemačkih snaga iznosili su desetak puta manje: oko 70 000 ljudi.